

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta dils 22 da zercladur 2012

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 22 da zercladur 2012, dallas 19³⁰ – 00¹⁰ uras
el Center sursilvan d'agricultura a Salaplauna

Presidi: Rita Huonder-Tenner

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

- a) Cussegl
Clemens Berther	Pius Huonder
Heinrich Berther	Rita Huonder-Tenner
Robert Cajacob	Jordana Lozza-Desax
Bernadetta Caminada-Mühlebach	Pirmin Lozza
Giusep Columberg	Flavio Murer
Emerita Flepp-Degonda	Alfred Spescha
Martina Gienal-Caviezel	
- Victor Flepp naven da tractanda 4
- b) Suprastonza
communala
Dumeni Columberg	Cecilia Maissen-Desax
Madlen Deflorin-Spescha	Roger Tuor
- c) Canzlist
communal
Andri Hendry	
- d) Perstgisas
Iso Mazzetta	Avat Vigeli Monn
- e) Hosps
16 persunas	

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

“Jeu beneventel vus alla ventgotgavla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d’uffeci 2009/2012.

100 onns Viafier retica havein nus astgau festivar la fin dall’jamna vargada. Cun l’avertura entras la Viafier retica ei la Surselva buca mo vegnida bia pli datier da Cuera, mobein digl entir mund. Rodund 680 000 passagiers meina la Viafier retica onn per onn denter Cuera e Mustér e 250 000 passagiers cul Glacier Express da s. Murezi a Zermatt. Il program da fiasta ei staus organisaus grondius ed ei ha giu enzatgei per pign e grond.

En num dil cussegl da vischnaunca less jeu engraziar da tut cor al comite d’organisaziun, a tut ils organisateurs e voluntaris per lur gronda lavur prestada. Mustér e nossa regiun ein semussai en in bellezza vestgiu da fiasta. Igl ei semussau ina ga dapli tgei potenzial che nossa regiun porscha e nus savein da cuminonza contonscher ina massa.

La vischnaunca da Mustér ha astgau retscheiver la sonda vargada igl emprem premi dalla concorrenza „Stadtlandschau“ dalla gasetta d’architectura „Hochparterre“. 92 projects ein vegni inoltra per la concorrenza dad uonn. Avon rodund quater onns ha la vischnaunca da Mustér revediu sia lescha da baghegiar. En quei connex ha ella cumpletau la lescha en quei senn che la vischnaunca sa engaschar in cusseglader da baghegiar. Quei ei succediu e digl engaschi dalla cumissiun da baghegiar e dalla suprastonza communal cun Christian Wagner ei sortiu denter auter l’idea da scaffir in memorandum sco fil tgietschen ed instrument che tegn quen dallas atgnadads architectonicas dallas singulas parts dalla vischnaunca. En num dil cussegl da vischnaunca gratuleschel jeu als involvai ed engraziel per lur gronda lavur prestada. Per igl avegnir giavischel vinavon in bien maun.

Igl ei bi ch’il pievel da Mustér ei suandaus alla proposta dalla suprastonza communal e la decisiun dil cussegl da vischnaunca per il credit per la sanaziun dalla Via Sursilvana ch’ei vegnius approbaus la davosa fin d’jamna cun 75%. Cordial engraziament a tuttas convischinas e convischins per il sustegn. Quei fa bein e dat forza per igl avegnir.

Ord las medias han ins enderschiu l’jamna vargada ch’il Cussegl grond hagi tractau ed approbau la lescha d’uaul cantunala. En il plaid d’introducziun che cusseglier guvernativ Mario Cavigelli ha giu fatg all’entschatta en favur da quella lescha ei denter auter era stau d’udir che las vischnauncas fetschien las necessarias refuormas. Ei fetschi buca senn che mintga vischnaunca investeschi ina massa daners en maschinaz. Ei seigi prudent da surdar las incaricas egl uaul ad interpresas specialisadas che seigien oz ordvart bein equipadas. Las vischnauncas duein dar peisa alla tgira digl uaul.

Tenor miu meini ein quei clars signals si da Cuera. Era nus stuein esser allerts pertuccont refuormas e promover ideas innovativas sil sector forestal, sco era en auters loghens.

Mortoris:

Cun in bien patratg lein nus seregurdar dils defuncts, Renata Gienal oriunda da Cumpadials, naschida ils 8 da zercladur 1941 e morta ils 22 d’avrel 2012; Maria Huonder-Bearth da Raveras, naschida ils 4 d’avrel 1932 e morta ils 22 d’avrel 2012; Anna Capaul oriunda da Rueun, naschida ils 29 d’october 1927 e morta ils 7 da matg 2012; Gada Desax-Fry da Vitg, naschida ils 4 da zercladur 1917 e morta ils 3 da zercladur 2012.

Ils defuncts ruaussien en pasch.”

- Tractandas:*
1. Protocols nr. 26- e 27-2009/2012
 2. Meglieraziun funsila: Damonda da credit per in project, approbaziun dil regulativ ed elecziun dalla cumissiun (messadi nr. 44-2009/2012)
 3. Regulativ per il persunal communal (messadi nr. 41-2009/2012)
 4. Regulativ d'indemnisaziun (messadi nr. 40-2009/2012 e proposta dalla cumissiun preparatoria messadi nr. 40.1-2009/2012)
 5. Iniziativa per ina midada dalla constituziun communal concernent l'elecziun e la funcziun dalla cumissiun da gestiun (messadi nr. 45-2009/2012)
 6. Elecziun complementara d'in commember dalla cumissiun da gestiun pil rest dalla perioda d'uffeci 2009/2012
 7. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta dils 22 da zercladur 2012

1. Protocols nr. 26- e 27-2009/2012

Protocol nr. 26-2009/2012

Il protocol ei vegnius tarmess tier per prender posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 26-2009/2012 dalla seduta dils 20 da mars 2012 vegn approbaus senza opposiziun.

Protocol nr. 27-2009/2012

Quei protocol eil medemamein vegnius tarmess tier per prender posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 27-2009/2012 dalla seduta dils 20 d'avrel 2012 vegn approbaus senza opposiziun.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

2. Meglieraziun funsila: Damonda da credit per in project, approbaziun dil regulativ ed elecziun dalla cumissiun (messadi nr. 44-2009/2012)

President communal

Cun ina majoritad surprendenta – per in project da meglieraziun – da 534 encunter 316 vuschs ha il suveran communal decidu ils 11 da mars 2012 en principi da realisar in project che vegn a fatschentar la vischnaunca ils proxims 30 entochen 40 onns.

Quella decisiun ei legrevla buca mo per l'agricultura, mobein era pil forestalessen ed il turissem e specialmein per las colligiaziuns denter ils uclauns. Tenor il studi vegn quei project ad iniziar in volumen d'investiziuns ella dimensiun da rodund 26 milliuns francs. Alla vischnaunca restan da quei da 4.3 milliuns. Cun quei ch'ella ei la purtadra dall'ovra, drova ei ina organizaziun corrispundenta. Perencunter san ins desister d'ina corporaziun da meglieraziun. L'organizaziun previda corrispunda al model che vegn applicaus el cantun Grischun. La fatschenta ei vegnida preparada en stretga collaboraziun cugl uffeci cantunal per agricultura e geoinformaziun. Tier il regulativ dat ei ina divergenza denter la constituziun communal e la lescha cantunala. Fertun che las instanzas communalas decidan davart il credit net, pretenda il dretg surordinau ch'ei vegni decidu davart il credit brut. Cheu ha la vischnaunca stuiu s'adattar al dretg surordinau.

Per buca piarder temps ha la suprastanza communal instradau ladinamein la procedura da preparaziun dils biros da planisaziun. Actualmein cuora la prequalificaziun pil biro d'inschignier che ha d'elaborar il project da meglieraziun. Sis biros han inoltrau lur offertas. La documentaziun ei vegnida surdada agl uffeci cantunal per examinaziun e comunablamein vegn ins sin fundament da clars criteris a fixar tgei biros d'inschignier che vegnan envidai da suttametter in'offerta per il project general. Sin fundament dallas experientschas en auters loghens quantan ins cun cuosts da ca. frs. 300'000.-- per il project. Ensemen cun ils cuosts accessoris ston ins quintar cun in credit da frs. 350'000.--.

Cunquei che la meglieraziun duei risguardar sper ils basegns dall'agricultura era tut ils ulteriurs interess publics, duei era la cumissiun da meglieraziun enserrar representants da quels secturs. Per l'elecziun dil president ha la suprastanza communal risguardau sper la qualificaziun era la vegliadetgna dalla persuna. A vesta dil cuoz dalla fatschenta duei il president garantir ina certa cuntinuitad. Cun Walter Deplazes han ins anflau ina persuna che ademplescha quels criteris. En sia incarica sco president communal eis el involvaus ella meglieraziun dalla vischnaunca da Sumvitg sco vicepresidente. Aschinavon ch'il cussegl elegia Walter Deplazes sco president dalla cumissiun da meglieraziun, vegn el secapescha buca a saver separticipar alla concorrenza pil project da meglieraziun.

Geraua Cecilia Maissen-Desax

In project da meglieraziun basegna curascha e sveglia emeziuns da different gener. Per la cumposiziun dalla cumissiun da meglieraziun ha la suprastonza communal fatg differentas ponderaziuns. Sco quei ch'il president communal ha gia menziunau, han ins era patertgau vid Theo Maissen che ha en giuvens onns fatg in studi davart l'agricultura per la vischnaunca da Mustér. Per motivs gia numnai han ins dau la preferenza a Walter Deplazes. Igl anteriur cusseglier dil stans dr. Theo Maissen che dispona d'ina gronda experientscha sil sectur dallas meglieraziuns, ei denton prompts da segidar cun plaid e cussegl. Davart dil puresser han ins risguardau ils dus purs ch'ei stai involvai ella cumissiun da preparaziun. Plinavon han ins encuretgi ina persuna che cuviera ils interess dil turissem e dalla famiglia ed anflau quella en la persuna d'Ursina Murer-Fatzer. Davart dil forestalessers propona la suprastonza communal igl inschignier forestal Renaldo Lutz. Dalla suprastonza communal duein il cau da finanzas ed il cau dall'agricultura far part dalla cumissiun da meglieraziun.

Sco president dalla cumissiun da schazetg propona la suprastonza communal al Departament d'economia publica e fatgs socials d'eleger Gionin Caduff da Vattiz. Sco commembers dalla cumissiun da schazetg preveda la suprastonza communal Gion Darms e Giusep Flepp e sco suppleants Paul Fry e Clau Schlosser.

Debatta d'entrada

Cusseglia Alfred Spescha

"Cun risguard sin l'impurtanta fatschenta quei che pertucca sura regulativ e risguardond art. 2 dil regulativ per la meglieraziun funsila che circumscriba denter auter ch'ins vegli descargiar la suprastonza communal, suttamettel cheutras la damonda pertgei raschun ch'ins propona ual dus commembers da quell'autoritat per la cumissiun da meglieraziun. Tenor miu giudicar fuss ei pli evident d'eleger enstagl da dus representants dall'executiva communal, ina persuna che dispona dad experientschas sin quei sectur.

Tier quella fatschenta tschentel jeu en damonda la proposta dalla cumissiun da schazetg. A miu manegiar fuss la ponderaziun da risguardar in dils proponi suppleants, che han gia experientscha sin quei sectur sco commember dalla cumissiun. Consequentamein fuss ei lu da remplazzar il post da suppleant cun la persuna da Giusep Flepp. Jeu accentueschel, ch'ei va cheu buca per la persuna mobein sulettamein sefundau sin l'experientscha. Mia ponderaziun cheutier ei ch'il numnai vegn enteifer igl entir process dalla meglieraziun cun tutta garanzia a saver rimnar experientschas era sco suppleant.

La meglieraziun ei, excepitu sura objecziuns, per mei indiscutabla. Cheutras savein nus prestar avantatgs sils secturs agricultura, forestalessers e turissem. Consequentamein prestein nus aschia in survetsch positiv all'entira populaziun. Jeu supplicheschel vus cheutras da sustener las fatschentas en connex cul project per ina meglieraziun funsila."

Suprastonza communal

La suprastonza communal ha surpriu la sligiazion dalla vischnaunca da Sumvitg. Ord vesta finanziaria eis ei necessari ch'il president communal, ch'enconuscha il menaschi finanziar, appartegni alla cumissiun. Cheutras eis ei pusseivel da coordinar las investiziuns dalla meglieraziun cun las finanzas communalas e da prevegnir incaps inevitabels. Ulteriuramein eis ei indicau ch'il cau dil departament d'agricultura appartegni alla cumissiun.

Concernent la cumissiun da schazetg ha la suprastanza communal saviu far diever d'ina extendida gliesta cun candidats. Plinavon ein ins seconferi cun las personas prevedidas. Ultra da quei eis ei da menziunar ch'in dils suppleants ei prompts da surprendre l'incarica mo sco suppleant.

La suprastanza ei sespruada da risguardar las experientschas, la distanza dil liug, sco era il lungatg. A vesta dallas contractivas culs vischins gioga il lungatg ina impurtonta rolla.

Cussegliaer Alfred Spescha

Ei satisfatgs dalla risposta dalla suprastanza communal e retila sia proposta.

Cussegliaer Heinrich Berther

Ei satisfatgs ch'il project da meglieraziun ha anflau accoglientscha tiel pievel. Per el ein differents puncts necessaris. Aschia duei la procedura da prequalificaziun e da submitziun per l'elaboraziun dil project general buca vegnir cumplacada sur mesira. Igl ei evident ch'ins elegia en quella cumissiun personas cun experientscha. El punctuescha l'impurtonza dalla meglieraziun per las spartas turissem e forestalessers sper l'impurtonza per l'agricultura. Il project selai giustificar sulettamein en cumbinaziun cun tut ils interess economics da nossa vischnaunca. In impurtont fatg ei era la colligiaziun denter ils singuls vischinadis che selai realisar sin quella moda.

Ei sa denton buca esser che la meglieraziun fonsila duei cuzzar 40 onns, bunamein duas generaziuns. Sin las instituziuns involucadas eis ei da far la pressiu necessaria per che quei termin sappi vegnir scursanius sin 20 entochen maximalmein 25 onns.

Cussegliaer Alfred Spescha

Beneventass medemamein, sche la meglieraziun savess vegnir realisada enteifer in pli cuort temps.

President communal

El rom dalla procedura da prequalificaziun ein sis biros da buna reputaziun s'annunziats. La selecziun dils biros che san suttametter in'offerta succeda tenor criteris claramain determinats. Tier la meglieraziun fonsila han ins integrau il postulat da cusseglier Clemens Berther pertuccont ina colligiaziun denter Segnas, Aletta e Clavaniev. Plinavon ha la suprastanza communal decidiu da sclarir cul Cantun condavon ch'ins sa risguardar ils basegns dalla meglieraziun fonsila da Segnas. Ensemen cul Cantun vegn ins a fixar definitivamein il perimenter per la meglieraziun fonsila. La fin settember entschatta october vul ins eleger il biro che obtegn l'incarica. Era muort la situaziun finanziaria dalla Confederaziun vul ins accelerar las preparativas. Pli ditg ch'ei cuozza e pli gronda che la resca che la Confederaziun reduceschi las contribuziuns ei.

Discussiun en detagl

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Il cussegl repassa il regulativ tenor las cefras romanas.

Art. 2 Cumissiun da meglieraziun

Cussegliaer Heinrich Berther

Igl ei indispensabel ch'ils dus commembers dalla suprastanza communal incumbensai culs departaments da finanzas e d'agricultura fetschien part dalla cumissiun da meglieraziun.

Art. 6, al 2. Cumissiun da meglieraziun

Cusseglie Pirmin Lozza

Co funcziuna il sistem da suttascriber descrets sut alinea 2?

President communal

Las suttascripziuns ein mo valeivlas, sch'ils documents ein suttascrets da dus commembers dalla cumissiun; per regla entras il president ed igl actuar. En cass d'absenza d'ina da quellas personas ni per auters motivs, vegnan els substitui d'in auter commember dalla cumissiun.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Dat la pusseivladad da revegnir.

Art 1. Finamira

Cusseglie Heinrich Berther

Pertgei han ins stipulau en art. 1 mo l'agricultura e buca era ils ulteriurs interessents vid la meglieraziun funsila. Ord vesta dalla vischnaunca fuss ei fetg impurtont che quels interessents fussen era numnai.

President communal

Ei setracta cheu d'ina formulaziun che la surprastonza communal ha surpriu dil Cantun. La remarca ei denton giustificada. Perquei duei vegnir menziunau per mauns da quei protocol che la finamira dalla meglieraziun funsila duei risguardar sper l'agricultura era ils interess dil turissem e dil forestalessen sco era ils ulteriurs interess vitals dalla vischnaunca (communicaziuns denter ils vischinadis).

Cusseglie Pirmin Lozza

Ils dus purs proponi dallla suprastonza communal per la cumissiun da meglieraziun ein buca vegni eligi dall'unien purila. Ord siu pugn da vesta duess ins eleger in pur ord in vischinadi ch'ei cumpigliaus dalla meglieraziun. A Segnas han ins gia fatg la meglieraziun, aschia ch'ei fuss indicau d'eleger in auter pur. El propona perquei d'eleger enstagl dad Armin Berther da Segnas Carli Maissen da Clavaniev.

Geraua Cecilia Maissen-Desax

Armin Berther e Martin Lutz ein segidai tier la preparaziun dalla meglieraziun funsila e dil concept ecologic. Perquei ha la suprastonza communal dumandau quels dus purs da far part dalla cumissiun. Dil reminent vegn era il vischinadi da Segnas ad esser involvaus el project.

Cusseglie Alfred Spescha

L'unien purila ha mai fatg propostas per la cumissiun da meglieraziun ni per la cumissiun che ha preparau la meglieraziun funsila.

Cusseglie Pirmin Lozza

Retila sia proposta.

President communal

Fa attents sin dus sbagls formals succedi el messadi. Las propostas davart l'approbaziun dil regulativ per la meglieraziun funsila e la damonda da credit ein el senn dallas prescripziuns dalla constituziun communal da suttametter al referendum facultativ.

Decisiuns

Cusseglia Flavio Murer s'abstegn sut punct 3 dalla vusch

Cun 13 encunter 0 vuschs decida il cussegl da vischnaunca:

- 1. d'approbar il regulativ per la meglieraziun funsila cun suttametter quei conclus el senn d'art. 21, lit. b dalla costituziun communalala al referendum facultativ;*
- 2. da conceder in credit da frs. 350'000.-- per elaborar il project general cun suttametter quei conclus el senn d'art. 21, lit. c dalla costituziun communalala al referendum facultativ;*
- 4. da proponer al Departament d'economia publica e fatgs socials dil cantun Grischun d'eleger Gionin Caduff sco president dalla cumissiun da schazetg, sco era Gion Darms e Giusep Flepp sco commembers e Paul Fry-Pelican e Clau Schlosser sco suppliants.*

Cun 12 encunter 0 vuschs ed in'abstenziun decida il cussegl da vischnaunca:

- 3. d'eleger Walter Deplazes sco president dalla cumissiun da meglieraziun ed Armin Berther, Martin Lutz, Renaldo Lutz ed Ursina Murer-Fatzer sco commembers.*

Geraua Cecilia Maissen

Engrazia pil sustegn enviars il departament e la suprastanza communalala.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta diils 22 da zercladur 2012

3. Regulativ per il persunal communal (messadi nr. 41-2009/2012)

President communal

Alla cumissiun preparatoria, che la suprastanza communal ha giu instal-lau, han denter auter fatg part Francestg Cajacob, collaboratur digl Uffeci cantunal per las vischnauncas ed Alfons Quinter, directur da banca. Cun lur enconuschientschas d'ina vart dall'administraziun communal e da l'otra vart dall'economia privata disponan els d'ina gronda experientscha. Ils fatgs dil persunal communal han ins separau dil regulativ da salarisaziun cun crear in niev regulativ pil persunal communal. Quei porscha ina pli gronda flexibilitad. Il sistem da salarisaziun vegn mantenius ed ins sebasea era el futur sin la legislaziun da persunal dil cantun Grischun. Quei sistem ei secumprovaus e spargna ina reglamentaziun detagliada e cumplicada sin palancau communal. Il regulativ ei era vegnius suttamess alla cumissiun parlamentara per examinaziun. Lezza sa s'accordar cul sboz preparau.

Debatta d'entrada

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina debatta d'entrada.

Discussiun da detagl

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Il regulativ vegn tractaus artechel per artechel.

Art. 6 Classas e categorias da pagas

President communal

En alinea 1 vegn la pusseivladad da bloccar in alzament dallas pagas en situaziuns specialas surprida, sco quei ch'il cussegl da vischnaunca ha decidiu avon entgins onns.

Art. 7 Renconuschientscha per prestaziuns extraordinaris

President communal

La suprastanza communal duei haver la pusseivladad da renconuschar prestaziuns extraordinarias da buns collaboraturs. Ei capeta che singuls collaboraturs prestan 200 entochen 300 sururas ad onn. Quei engaschi extraordinari duei vegnir renconuschius cun ina mudesta cumpensaziun.

Art. 15 Activitads accessorias ed uffecis publics

President communal

Ord vesta dalla suprastanza communal eis ei d'engrau, sch'ils collaboraturs s'engaschan per la cuminonza. Quei engaschi astga denton buca caschunar conflicts d'interess. Artechel 15 regla las pusseivladads e la rama per engaschis ordeifer il pensum da lavur.

Art. 17 Reglamentaziuns divergentas dil dretg cantunal

President communal

Art. 17 circumscriba las stipulaziuns dalla lescha da persunal e dall'ordinaziun da persunal dil cantun Grischun che valan buca pil persunal dalla vischnaunca. Ei setracta da differentas favurs che la vischnaunca sa buca conceder al persunal communal e che san buca vegnir applicadas pil futur.

Decisiun

Cun 13 encunter 0 vuschs approbescha il cussegl da vischnaunca il regulativ per il persunal communal.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta dils 22 da zercladur 2012

4. Regulativ d'indemnisaziun (messadi nr. 40-2009/2012 e proposta dalla cumissiun preparatoria messadi nr. 40.1-2009/2012)

Cussegliaer Flavio Murer, president dalla cumissiun parlamentara predeliberonta
"Sco president dalla cumissiun predeliberonta per quella fatschenta da grond'impurtonza selegrel d'astgar informar vus.

Ils 18 da schaner 2012 haveis vus incaricau nossa cumissiun cun ils commembers Clemens Berther, Heinrich Berther, Pius Huonder e Rita Huonder-Tenner da repassar la proposta dalla suprastanza communal per ina revisiun dil reglament da salarisaziun. En quater sedutas havein nus repassau minuziusamein la proposta dalla suprastanza communal. Plinavon essan nus seconferi cun mintga commembra e mintga commember dalla suprastanza communal per aschia obtener ina megliera investa ella lavur ed incaricas da mintga geraua e gerau.

Ultra da quei savein nus sebasar sin ina lavur exemplarica da nies commember da cumissiun Clemens Berther cun sias retschercas en in tozzel vischnauncas da nies gener. El ha saviu nezegiar activamein siu temps da reconvalescenza suenter l'operaziun d'ina schanugl. Quellas retschercas ein veseivlas sin la tabella aschuntada al messadi corrispudent.

Gia igl onn 2007 ei il cussegl da vischnaunca sefatschentaus cun ina semeglianta fatschenta, la quala ha denton giu negin success. L'incarica dil cussegl da gliez temps seclamava d'anflar novas sligiazions.

Nus proponin oz a vus in pensum da lavur transformabel da total maximalmein 100 % ni frs. 150'000.-- e quei per l'entira suprastanza communal. Da quel duei il president communal haver ina cumpart da 50 entochen maximalmein 74 % (la proposta dalla suprastanza preveva cheu 80 pertschien). Ils ulteriurs 26 % dil pensum vegnessen reparti per mintgamai 6.5 % sin mintga singul gerau. La vart finanziaria preveda ina summa da frs. 9'750.00 (la proposta dalla suprastanza preveda frs. 10'000.--). La procentuala survescha tier ils geraus sulettamein sco cefra da calculaziun finanziaria ed ei buca da scumbigliar cul pensum da lavur. Nus essan tuts pertscharts che quel ei pli gronds. La lavur en suprastanza ei denton era d'animar, da motivar e duess era purtar in tschuat honor alla persuna che vegn incaricada dil pievel d'exequir quei uffeci.

Il president communal sa far ina proposta concernent il pensum da lavur ch'el giavischa e quei sin fundament d'ina descripsiun dallas incaricas. Quella duei allura vegnir suttamessa pil consentiment alla cumissiun da gestiun. Sin fundament da quella varianta transformabla sa il president communal era surprender in pensum da 50 % e delegar pensums pli gronds ad in gerau ni l'auter. Nossa proposta ei pragmatica e flexibla e tegn quen dalla qualificaziun dallas personas elegidas en suprastanza.

La suprastanza communal duei s'occupar egl avegnir primarmein cun la lavur strategica e surschar la lavur operativa ad ina direcziun communal.

La basa legala per l'ordinaziun corrispundenta ei d'anflar en art. 47 dil regulativ da fatschentas.

Nus mein denton aunc in pass pli lunsch e mettein en discussiun per mauns dalla suprastanza communal ina varianta cun ina suprastanza da treis commembers. Quella varianta sa augmentar l'effizienz sco era l'attractivitat per la lavur en ina executiva. Il pensum total dall'entira suprastanza munta era en quella varianta a maximalmein 100 % ni frs. 150'000.--. Jeu supplicheschel il cussegl d'entrar e tractar la fatschenta e suandar la proposta dalla cumissiun preparatoria."

Debatta d'entrada

President communal

La suprastanza communal ei fetg engrazievla per l'excellentia lavur dalla cumissiun predeliberonta. La cumissiun ha fatg retschercas fundadas ed extendidas che meretan grond laud e renconuschientscha. La suprastanza communal sa s'accordar cun la proposta dalla cumissiun e retila perquei sia proposta. Ils commembers dalla suprastanza communal ein seresenti igl emprem mument pervia dil pensum da 6.5 %. Ei setracta denton mo d'ina indicaziun dall'indemnisaziun e buca dil pensum da lavur d'in genau. Quel ei considerablamein pli aults. Ella pauschala ei cumpriu l'entira indemnisaziun incl. las sedutas da suprastanza. Incaricas specialas ston vegnir indemnisadas supplementarmein. Cheu setracta ei d'anflar ina pratica raschuneivla. Per projects vala art. 6 dil regulativ (incaricas specialas). Per l'interpretaziun dil regulativ eis ei necessari da risguradar il commentari dalla suprastanza communal e dalla cumissiun cuntenius el messadi nr. 40.1 - 2009/2012.

Cussegliaer Clemens Berther

La cumissiun ha priu serius l'incumbensa. La fixaziun dall'indemnisaziun per la suprastanza communal ei in fatg fetg hanau. Ina cumparegliaziun cun outras vischnauncas muossa denton che las ponderaziuns dalla cumissiun stattan en rama, pretenda denton ina schubra definiziun dallas incaricas. L'incarica dil suprastont duei era esser in cert plascher per la lavur e buca mo l'indemnisaziun. Ils commembers da suprastanza duein seconcentrar sin ils fatgs strategics, ferton che la direcziun communal - il reglament corrispundent ei aunc da scaffir - duei sefatschentar dallas damondas operativas.

La cumissiun ha giu ina buna envesta els differents departaments e la lavur dalla suprastanza communal. Sper la lavur ordinaria eis ei buca d'emblidar las incaricas supplementaras che sedattan dalla funcziun sco subcenter regional. La cumissiun ha ponderau ina reducziun dil volumen da lavur dil president communal sin 30%, sco era la reducziun dil diember dils commembers dalla suprastanza da 5 sin 3. Sco igl ei semussau, drova ei ina direcziun per descargar la suprastanza communal dalla lavur operativa e quei independentamein dil diember dils commembers da suprastanza.

Discussiun davart il conclus nr. 1

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Il cussegl da vischnaunca repassa il regulativ d'indemnisaziun.

Art. 3 Fixum

Cusseglier Flavio Murer

Las propostas dalla cumissiun predeliberonta ein scretas en color violeta, il commentari dalla suprastanza communal en blau. La suprastanza communal sa s'accordar cun la proposta dalla cumissiun, aschia ch'ins sa sebasar sil text dalla cumissiun per la deliberaziun dalla fatschenta.

Cusseglier Giusep Columberg

Tgei capeschan ins sut direcziun communal? Fuss ei buca indicau da suttametter quei regulativ il medem mument al cussegl da vischnaunca?

Cusseglier Flavio Murer

La direcziun communal secumpona da plirs commembers.

President communal

Tier la tractaziun dil secund conclus tenor il rapport dalla cumissiun predeliberonta vegn la suprastanza communal a prender posiziun pertuccont la direcziun communal.

Decisiun nr. 1

Cun 13 encunter 0 vuschs ed 1 abstenziun decida il cussegl da vischnaunca d'approbar il regulativ d'indemnisaziun ella fuorma modificada.

Discussiun davart il conclus nr. 2

President communal

La lavur dalla cumissiun ei ina cuntinuaziun dalla restructuraziun dallas instituziuns communalas, instradada avon quater onns cun la revisiun totala dalla constituiun communal. Il davos temps ei la suprastanza communal s'occupada repetidamein cun la damonda d'ina direcziun communal, quei sin fundament dil concept dils dus presidents communal Markus Feltscher e Jon Domenic Parolini. Ei setracta da separar l'activitad strategica dalla lavur operativa. Alla direcziun duein appartenen il president communal, il cau dall'administraziun e dil survetsch tecnic sco era ulteriuras personas che tgiran impurtontas spartas.

Il cau dil menaschi tecnic ei per differentes motivs vegnius engaschus mo ad interim, specialmein per documentar visavi las vischnauncas vischinontas nossa bunaveglia da collaborar. Avon entgins onns han ins decidu da fusiunar dus uffecis. Quella fusiun ei denton aunc buca realisada diltut. Perquei han ins engaschau Heiri Mannhart sco cussegliader. El ha realisau per las vischnauncas da Panaduz e Razén in concept per in menaschi tecnic comunabel. La suprastanza communal ha dacuort schau informar il president communal Christian Theus da Panaduz sur dallas experienzas che la vischnaunca ha fatg cun la direcziun communal. Quei model vegn applicaus en ina fuorma semeglionta aschibein a Tujetsch e Scuol. La finamira ei da presentar el decuors digl atun al cussegl da vischnaunca il reglament per la direcziun. Cun quel savess la vischnaunca terminar entochen la fin digl onn il process da restructuraziun. Cun igl instrument d'ina direcziun communal duess ei esser pusseivel da reducir la lavur dils commembers dalla suprastanza communal.

Cusseglier Giusep Columberg

Aschinavon ch'ins reducescha las incaricas dalla suprastanza communal vegn ins ad engrevegiar ils collaboraturs da cader cun lavur supplementara. Quellas personas prestan gia oz biaras sururas.

Cusseglier Clemens Berther

Scuol e Tujetsch han realisau cun success ina direcziun communal. Da quella fan part il president communal, il canzlist ed il cau digl uffeci da baghegiar. Cheu eis ei stau pusseivel da descargar la suprastanza communal. El rom dil regulativ d'indemnisziun sa il president communal eleger siu pensum da lavur tenor sias pusseivladads professiunalas denter 50 % e 74 %.

Cusseglier Robert Cajacob

Havess spetgau d'obtenir il reglament per la direcziun communal avon che votar sur dil regulativ d'indemnisaziun. In engaschi da 6.5 % dat in falliu maletg digl engaschi d'in commember dalla suprastanza communal. La midada proponida munta facticamein negin augment dall'indemnisziun dils geraus. El ei surstaus che la suprastanza communal ha saviu s'accordar cun quella descripziun digl engaschi e cun l'indemnisaziun previda. Ord siu pugn da vesta havess la pauschala stuiu muntar en relaziun dalla lavur ad ina pauschala annuala da silmeins frs. 15'000.--. Ei basegna grond idealissem per ademplir l'incarica da genau. Ina piazza cumpleina da 100% tonscha buca per l'incarica da menar la vischnaunca da Mustér.

Cusseglier Flavio Murer

Cun la proposta dus ha la cumissiun predeliberonta fatg attents ch'igl ei necessari da midar las incaricas dalla suprastanza communal. En connex cun la realisaziun dalla direcziun communal vegn la suprastanza communal a stuer fixar las incaricas dallas qualas ella sa vegnir descargada.

Cusseglier Clemens Berther

Ina cumparegliaziun cun vischnauncas semeglientas el Cantun muossa ch'ils suprastonts ein indemnisai el rom dallas ulteriuras suprastanzas communalas. Ei basegna en mintga cass persunas cun tschaffen per survir alla publicitad.

Cusseglier Robert Cajacob

Havess spitgau ch'il reglament per il directori vegnessi presentaus ensemen cul regulativ d'indemnisaziun. Perquei ha el buca saviu sustener l'approbaziun dil regulativ d'indemnisaziun avon ch'il regulativ per la direcziun ei enconuschents.

Cusseglier Giusep Columberg

Gia oz prestan ils caus da partiziun gronda lavur pils geraus. Cun la creaziun d'ina direcziun vegn adossau ad els lavur supplementara.

President communal

Cun l'approbaziun dalla costituziun communal ha il pievel era approbau en principi il sistem d'ina direcziun communal. Entras l'enorma lavur ei la realisaziun da quei postulat s'entardada. Ils davos quater onns ein buca meins che 52 projects vegni instradai e realisai cun success. Il concept previus per Mustér ei realisau en 12 vischnauncas da nies Cantun. Cun ina direcziun san numerusas fatschentas vegnir liquidadas pli spert e pli efficient. Ils caus che scrivon oz numerusas propostas per il preprotocol san reducir ina buna part da quella lavur.

Cusseglier Heinrich Berther

Ha capientscha ch'in volumen da 100 % para buca sufficient pigl engaschi dall'entira suprastanza communal. Cun in directori selai menar il meglier la vischnaunca. Per exempel descarga gia oz il menader da scola ils commembers dil cussegl da scola, perquei ch'el ademplescha incaricas che quels ademplevan.

Cusseglia Clemens Berther

Igl ei necesari da reglar ussa l'indemnisaziun per che persunas che vulan candidar quest atun per in uffeci seigien orientadas.

Decisiun nr. 2

Cun 13 encunter 0 vuschs ed 1 abstenziun decida il cussegl da vischnaunca d'incaricar la suprastanza communal d'elaborar in reglament per la direcziun communal e da suttametter quel al cussegl da vischnaunca per enconuschientscha tenor art. 47 dil regulativ da fatschentas.

Discussiun davart il conclus nr. 3

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun.

Decisiun nr. 3

Cun 11 encunter 2 vuschs ed 1 abstenziun decida il cussegl da vischnaunca d'examinar, schebein ei fuss indicau d'introducir ina nova structura per la suprastanza communal cun ina reducziun a treis commembers (tenor varianta II).

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta dils 22 da zercladur 2012

5. Iniziativa per ina midada dalla constituziun communal concernent l'elecziun e la funcziun dalla cumissiun da gestiun (messadi nr. 45-2009/2012)

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

“Il cussegl da vischnaunca ha survegniu il messadi dalla suprastanza communal davart l'iniziativa per ina midada dalla constituziun communal. Cunquei ch'ei setracta d'ina fatschenta, che pertucca en emprema lingia il cussegl da vischnaunca e la cumissiun da gestiun, eis ei ina versiun provisoria, destinada mo per il cussegl e buca per la publicitad. Perquei ei il messadi era buca vegnius publicaus sin la pagina d'internet. Igl intent ei, ch'il cussegl da vischnaunca sappi discussiunar detagliadamein quella fatschenta e far sias completaziuns pil messadi. La versiun surluvrada vegn silsunter aunc suttamessa inaga al cussegl da vischnaunca.

Cussegliera Martina Gienal ha exprimiu il giavisch, ch'ils iniziants duegien haver la pusseivladad da presentar lur iniziativa avon il cussegl da vischnaunca. Quei ei buca usitau. Aschibein el parlament federal sco cantunal han ils iniziants mai la pusseivladad da presentar lur iniziativa direct avon il parlament, en nies cass avon il cussegl da vischnaunca. Ei fuss stau bien, sch'ils iniziants havessen discussiunau lur iniziativa ordavon cun la suprastanza communal.

A vesta dalla situaziun speciala propona il biro al cussegl da vischnaunca da far ina excepziun e da dar ad in representant dil comite d'iniziativa la pusseivladad da presentar l'iniziativa avon la tractaziun dalla fatschenta. Suenter quella presentaziun san ils commembers dil cussegl aunc tschentar damondas al representant dils iniziants.

Silsunter vegn la seduta interrutta per ina pausa da caffè e suenter quella entschavein nus cun la tractaziun dalla fatschenta “iniziativa per ina midada dalla constituziun” tenor las reglas usitadas.

Jeu damondel il cussegl, sch'el sa s'accordar cun quella proposta. Sche negin oppona vala la proposta per approbada ed jeu surdun il plaid a Heinrich Huonder per presentar l'iniziativa”.

Cussegliaer Heinrich Berther

Schegie ch'ei para dad esser indicau da conceder als iniziants ina plattafuorma da presentar l'iniziativa, ei quei proceder empau jasters e nunusitau. En in cass semegliant fuss ei indicau da numnar quei fatg sin la gliesta da tractandas, resp. l'inivitaziun. Quei proceder duei esser ina excepziun. Il text dall'iniziativa ei enconuschents al cussegl da vischnaunca.

Las tractativas dil cussegl da vischnaunca vegnan interruttas per schar orientar ils iniziants davart lur posiziun.

Cunquei ch'ei setracta tier la presentaziun dalla posiziun dils iniziants d'ina fatschenta ordeifer las tractativas dil cussegl da vischnaunca, vegn il votum da mistral cass Heinrich Huonder aschuntass alla fin da quest protocol.

Ils cussegliers nezegian la pusseivladad da tschentar entginas damondas als iniziants.

President communal

Suenter pausa presenta il president communal la posiziun dalla suprastanza communal. Sch'ins teidla ils arguments dils exponents dils iniziants, pudess ins obtener dubis, schebein la constituziun communal seigi ord vesta giuridica correcta e valeivla. Per sutlingiar la validad dalla constituziun communal citescha il president il conclus d'approbaziun dalla Regenza dils 19 d'uost 2008 nua ch'ella sutlingescha buca mo la cumpatibilitad cun la constituziun federala e cantunala, mobein che la constituziun communal correspundi era cun la legislaziun concernenta e che la Regenza hagi da far neginas objecziuns ("gibt zu keiner Beanstandung Anlass").

Igl ei buca pusseivel da cumparegliar la structura politica dalla vischnaunca da Mustér cun autras vischnauncas grischunas. 90% dallas vischnauncas han negin cussegl da vischnaunca, aschia che la cumissiun da gestiun sa buca vegnir eligida dil cussegl da vischnaunca, mobein dalla radunonza communal ni dalla cuminonza dils votants. Mo 15 vischnauncas enconuschan ina specia da cussegl da vischnaunca. Breil, Trun e Tujetsch san ins buca cumparegliar cun Mustér, damai che quellas han ina radunonza communal. Dallys 12 vischnauncas restontas applicheschan 8 nies sistem, q.v. d. vegn la cumissiun da gestiun eligida dil cussegl da vischnaunca e funcziunescha sco organ parlamentar. Quei vala en special per las vischnauncas da Domat, Claustra e Tavau.

Schegie ch'ils iniziants han primarmein giavischau in discuors cun la suprastanza communal e che lezza havess beneventau ina tala sentupada, han els tuttina entschiet gia avon ch'il discuors hagi liug a rimnar suttascripziuns. Malgrad quei ha la suprastanza communal offeriu in termin per in discuors. Il di dalla surdada dall'iniziativa, ils 30 d'avrel 2012 han els denton declarau, ch'els giavischien negina discussiun cun la suprastanza communal.

La sligiazion dalla vischnaunca da Mustér cun l'elecziun dalla cumissiun da gestiun entras il cussegl da vischnaunca cunterfa buca al dretg surordinau. En connex cun ils embrugls digl onn 2007 han ins installau ina cumissiun che ha fatg minuziusas retschercas. Ins a lu discussiunau intensivamein, schebein ins vegli mantener il cussegl da vischnaunca ni reintrodur la radunonza communal. Denter auter han ins era instradau ina retscherca da meinis. Il pievel ei lu s'exprimius claramain per mantener il cussegl da vischnaunca, quei denton en fuorma d'in ver parlament. La gronda maiortad dil cussegl da vischnaunca ei sedecidida per quella sligiazion. El messadi per mauns dalla votaziun dil pievel dils 22 da zercladur 2008 ei quei niev sistem vegnius declaraus detagliadamein, aschia ch'il pievel ha saviu far in agen giudezi avon che decider. Silsuenter ha la cuminonza dils votants acceptau cun gronda maiortad la nova constituziun e cheutras quei niev sistem. Cun quella novaziun dispora la vischnaunca da Mustér d'in model per in sistem democratic modern e correspondent a nies temps.

Grazia al grond sustegn dil pievel e grazia agl enorm engaschament dallas autoritads communalas eis ei stau pusseivel da realisar els davos quater

onns buca meins che 52 projects da gronda muntada per il beinstar da nossa cuminonza. Quei ei il meglier attest, ch'il niev sistem ei secumprovau. Entochen oz ha el era buca caschunau malaveglia. Ei sedamonda perquei, daco ch'ins duess midar enzatgei ch'ei secumprovaus e che ha purtau bien fretg.

La suprastonza ha era sclariu la pusseivladad da presentar al cussegl da vischnaunca ina cunterproposta. Perquei che l'iniziativa formulescha clar e precis tgei artechels che ston vegnir revedi e formulescha las midadas en fuorma definitiva, eis ei practicamein buca pusseivel da presentar ina cunterproposta, damai che quella stuess serestrenscher strictamein sin la tematica dall'iniziativa.

Il sistem actual cun la cumissiun da gestiun funcziuna fetg bein e la cumissiun da gestiun ha gronda peisa, quei denton mo perquei ch'ils commembers dalla cumissiun da gestiun appartegnan il medem mument al cussegl da vischnaunca. Aschinavon ch'ils commembers dalla cumissiun da gestiun fan buca part dil cussegl, han els mo paucas gadas la pusseivladad da s'exprimer. Oz ha la cumissiun da gestiun da controllar e survegilar la suprastonza communal e sa sefatschentar effectivamein cun las damondas da tempru finanziaria e da muntada fundamentala per la vischnaunca. La revisiun dil quen e la controlla tecnica succeda entras il post da revisiun a moda professiunala. Ils revisiurs rapportan davart lur retschercas e constataziuns alla cumissiun da gestiun e cusseglian la suprastonza communal en damondas dil menaschi financial.

Vegn il sistem dalla cumissiun da gestiun midaus e fan ils commembers buca pli part dil parlament, piarda la cumissiun da gestiun ina part da sia influenza e da sia pussonza.

Debatta d'entrada

Cussegliaer Heinrich Berther

Vegn quella fatschenta tractada en ina ni duas lecziuns? Setracta ei tier l'iniziativa d'in text definitiv ni provisoris?

President communal

Il text dall'iniziativa ei definitivs; sulettamein il messadi ei provisoris. Il cussegl da vischnaunca sa decider, sch'il text dil messadi duei vegnir completaus ni modificaus, damai che l'iniziativa pertucca en emprem lingia la funcziun e posiziun dil cussegl. Perquei ha la suprastonza communal declarau il text dil messadi sco provisoris.

L'iniziativa sto vegnir tractada enteifer 6 meins. Plinavon stein nus avon las elecziuns communalas. Ils iniziants giavischan che las elecziuns da quest atun succedien tenor il niev modus. Quei vul dir che la votaziun davart l'iniziativa sto haver liug el decuors dil meins d'uost 2012. D'ina vart vulan persunas che han l'intenziun da candidar per in uffeci saver tgei sistem che vegn applicaus. Da l'autra vart sto la midada dalla constituziun succeder avon la publicaziun dil termin prescret per l'annunzia da candidats. Nus stein pia sut ina gronda pressiun da temps. Perquei eis ei necessari ch'il cussegl da vischnaunca decida questa sera davart l'iniziativa, sinaquei che quella sappi vegnir suttamein ad uras al pievel per la votaziun.

Cussegliaer Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

Ils iniziants ein il meini che la cumissiun da gestiun sappi buca agir independentamein, sch'ella fetschi part dil cussegl da vischnaunca. Sco commember dil cussegl da vischnaunca ha la cumissiun da gestiun la pusseivladad d'agir spert e cun caschun da mintga seduta. Ils davos onns ha ella adina puspei intervegniu ellas debattas parlamentaras e cheutras

giu ina gronda influenza sigl andament dallas fatschentas. Aschia ha ella per exempel pretendiu cun success – encunter il meini dalla suprastanza communal – ch'il project ed il credit per la sanaziun dalla casa communal vegni suttamess sco ina fatschenta alla votaziun dil pievel.

L'iniziativa focusescha mo sin in sulet punct. Sin fundament dallas experiencias dils davos onns ston ins constatar, ch'il sistem ei en mintga cass secumprovaus. Cusseglie Clemens Berther ha fatg part dalla cumissiun da gestiun tenor il sistem vegl (cura che la cumissiun da gestiun apparteneva buca al cussegl da vischnaunca) ed ussa sco commember dil cussegl. El sa dilucidar il meglier las experientschas fatgas cul niev e vegl sistem.

Cusseglie Clemens Berther

Pli baul prendeva la cumissiun da gestiun part dallas sedutas mo cura ch'il cussegl tractava il quen, il preventiv ed il plan da finanzas. Tier las autras sedutas era in commember presents per esser sil current, denton senza la pusseivladad da saver s'exprimer. Oz san ils commembers separticipar allas debattas e ston buca far guoter, sch'els anflan per necessari d'intervegnir. Il niev sistem ei secumprovaus. Perquei sustegn el la proposta dalla suprastanza communal da renviar l'iniziativa.

Cusseglie Heinrich Berther

Puspei stuess il cussegl da vischnaunca prender ina decisiun sut pressiun da temps. Quei ei tut auter che legreivel. Quella fatschenta ei cumbinada cun emeziuns. Tuttina decida il cussegl da vischnaunca tgei fatschentas che duein vegnir suttamessas alla votaziun dil pievel. El ei buca promts da prender ina decisiun sut pressiun da temps.

Cusseglie Victor Flepp

La pressiun dariva dils iniziants che han tralasciau d'inoltrar l'iniziativa ad uras, sinaquei ch'ella havess saviu vegnir tractada en tutta ruasseivladad. Ils termins per la tractaziun ein fixai ella costituziun communal.

President communal

Ina midada dalla costituziun communal sto vegnir stuttamessa alla Regenza per approvaziun. Quei drova siu temps. Per saver preparar las elecziuns per la perioda d'uffeci 2013/16 eis ei necessari da saver tgei organ ch'ei cumpetents per l'elecziun. Per che quei seigi pusseivel, sto la votaziun davart l'iniziativa haver liug ils 19 denton sil pli tard ils 26 d'uost 2012. La suprastanza communal ha priu las preparaziuns necessarias per che quei seigi pusseivel. Ussa sto il cussegl da vischnaunca decider.

Cusseglie Martina Gienal

Ei dil meini che la fatschenta seigi aunc buca madira per ina decisiun e propona perquei da remetter la fatschenta alla suprastanza communal.

President communal

Damonda tgei incarica che la suprastanza hagi, sche l'iniziativa vegni remessa. Il text dall'iniziativa ei clars e quel sto vegnir suttamess alla votaziun all'urna. Duei la suprastanza communal per exempel preparar ina cunterproposta? En quei cass sa la votaziun buca haver liug avon las elecziuns communalas da quest atun.

Cusseglie Robert Cajacob

Il temps per prender ina decisiun ei buca madirs ed igl ei era buca bien da decider sur quella fatschenta sut pressiun. Sch'ins vul discuorer raschuneivlamein davart l'iniziativa, tonscha ei buca da suttametter quella quest atun alla votaziun dil pievel. El sustegn la proposta da remetter la fatschenta per schar madirar la causa.

Cusseglie Clemens Berther

Sch'ei vegn decidu pli tard sur dall'iniziativa, tonscha ei evtl. tuttina d'eleger la cumissiun da gestiun il november. Vegn l'iniziativa renviada, succeda l'elecziun dalla cumissiun el cussegl da vischnaun il schaner 2013.

President communal

Sch'il cussegl pretenda d'examinar autras opziuns e da consultar experts sco era da completar il messadi, basegna quei temps. En quei cass sa il termin per tractar l'iniziativa buca vegnir respectaus. Aschinavon ch'il suveran ha aunc buca decidu davart l'iniziativa entochen l'entschatta da settember 2012, succedan las elecziuns digl october 2012 tenor il sistem actual.

Cusseglie Pirmin Lozza

Sto il termin da sis meins vegnir observaus? Savess la votaziun era haver liug pli tard?

Presidenta dil cussegl da vischnaun

La seduta vegn interrutta per formular ina proposta.

Cusseglie Robert Cajacob

Propona da "remetter la fatschenta alla suprastanza communal cun l'incarica d'examinar da rudien la problematica giuridica, specialmein concernent proceduras e termin e da silsuentar suttametter in messadi surluvrau al parlament. Aschilunsch sco necessari decida il cussegl, schebein igl ei d'eleger ina cumissiun parlamentara predeliberonta."

Decisiun

Cun 10 encunter 3 vuschs ed 1 abstenziun decida il cussegl da vischnaun da remetter la fatschenta alla suprastanza communal cun incaricar ella d'examinar da rudien la problematica giuridica, specialmein concernent proceduras e termin e da silsuentar suttametter in messadi surluvrau al parlament communal.

Aschilunsch sco necessari decida il cussegl, schebein igl ei silsuentar d'eleger ina cumissiun parlamentara predeliberonta.

Cussegl da vischnaun Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 28-2009/2012
Seduta dils 22 da zercladur 2012

6. Elecziun complementara d'in commember dalla cumissiun da gestiun pil rest dalla perioda d'uffeci 2009/2012

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Sin fundament da sia honorifica elecziun sco avat dalla claustra da Mustér ha igl anteriur decan dalla claustra Vigeli Monn inoltrau sia demissiun sco commember dil cussegl da vischnaunca e dalla cumissiun da gestiun. La presidenta dil cussegl da vischnaunca perelegia la brev d'abdicaziun.

"Entras mia elecziun sco avat dalla claustra da Mustér sundel en ina nova posiziun che lubescha buca pli dad esser activs sin palancau politic. Perquei abdiccheschel sco cusseglier e commember dalla cumissiun da gestiun per immediat.

La lavur en quels gremis politics ei stada fetg interassanta per mei. Jeu hai astgau emprender d'enconuscher biaras personalitads interessantas ed impressiunontas e sundel era staus confruntaus cun divers temas. Quell'activitad pil beinstar da nossa vischnaunca ei pia stada biala ed instructiva.

Bugen lessel engraziar a tuts che han susteniu mei duront quels onns e giavischel a vus tuts la benedicziun da Diu".

Il biro dil cussegl propona sco successur il vicepresident dil cussegl da vischnaunca Flavio Murer.

Decisiun

Cun 13 encunter 0 vuschs ed 1 abstenziun elegia il cussegl da vischnaunca cusseglier Flavio Murer sco commember dalla cumissiun da gestiun pil rest dalla perioda d'uffeci 2009/2012.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

7. Ura da damondas (conform ad art. 44 dil regulativ da fatschentas)

Gerau Roger Tuor

Cusseglhier Pirmin Lozza ha sin fundament d'ina publicaziun ella gasetta K-Tipp tschentau suandontas damondas:

Damonda:

"En la gasetta K-Tipp nr.7 dils 4 d'avrel 2012 vegn fatg paleis che l'aua da beiber en nossa vischnaunca seigi intoxicada cun memia bia uran.

- Co reagescha la suprastonza communal sin quei fatg?
- Tgei interprendan ils organs communs en caussa?
- Eis ei malsegir, responsabel da beiber nossa aua da spina?"

Risposta dalla suprastonza communal

"1. La suprastonza communal pren secapescha serius quella caussa ed enquera rispostas per saver informar adequatamein nossa populaziun.

2. Tenor constituziun communal, artechel 78, ha la vischnaunca delegau l'obligaziun da proveder igl intschess dalla vischnaunca cun aua da beiber e da stizzar fiug allas corporaziuns d'aua. Dapresent ein duas corporaziuns d'aua activas en vischnaunca, numnadamein la Spina da vin e quella dil vischinadi da Mumpé Medel. Annualmein fan quellas ladinamein lur lavur ed era las controllas pretendidas dil cantun. Da lur resultats vegn informau allas radunonzas generalas e francau a scret el rapport annual. Tochen igl avrel 2012 ein tuttas controllas stadas per cuntentientscha da tuts ed han buca provocau retschercas en tgei direcziun era adina.

4. Sch'igl ei malsegir da beiber tala aua sa la suprastonza communal buca rispunder oz cun tutta segirtad. Nus vegnin denton a sclarir ladinamein la damonda cun ils posts cantunals e naziunals e rispunder en detagl sco che rispostas ein avon maun. Per finir e per francar existan tenor nossas informaziuns negin prighel per la sanadad e la suprastonza communal supplichescha d'evitar da leventar temas e malsegirtads ella populaziun.

5. Il chemicher cantunal Matthias Beckmann ha priu posiziun sco suonda:

Unter Berücksichtigung der chemischen Toxizität des Urans und den internationalen Empfehlungen, beabsichtigt das BAG, bei der nächsten Revision der Fremd- und Inhaltsstoffverordnung (SR 817.021.23) eine Höchstkonzentration für Uran in Trinkwasser von 30 Mikrogramm pro Liter in Liste 2 des Anhangs aufzunehmen.

Unter den genannten Umständen besteht für die Gemeinde Disentis kein akuter Handlungsbedarf."

Gerau Madlen Deflorin-Spescha

Informescha davart las consequenzas dil favugn che ha furiau ils 29 d'avrel 2012 en Surselva. Las lavurs vid la lenna derschida dil vent s'avonzan tenor plan. La finamira da saver allontanar la lenna ord igl uaul sin la fin

zercladur ei pli u meins contonschida. Ils divers plazzals ein vegni surdai a differentas fatschentas e zatgei lavurs ein vegnidas ni vegnan exequidas entras la grupp forestala. Per part ei derschiu in pli grond quantum che supponiu e per part pli pauc. La lenna derschida ei vendida. Co il quen final seprenta, selai aunc buca dir definitiv – ins astga denton ir da quei anora ch'il quen vegn pli u meins ad esser ulivaus.

Plinavon rispunda ella las suandontas damondas da cusseglia Emerita Flepp.

Damonda 1:

El Cussegl grond eis ei vegniu decidiu da scursanir las uras da scola da l'jamna per ina lecziun. Persuenter vulan ins prolunghir il temps da scola per 1 jamna.

Jeu appelleschel al cussegl da scola da studegiar bein tgei jamna da vacanzas che vegn strihada. Jeu supplicheschel da buca engular quella jamna el zercladur sin donn e cuost dallas famiglias. Silmeins quei avantatg enviers quels dalla bassa sch'ei a nus! Nus havein schiglioc uonda disavantatgs. Avon eis ei segir pli prudent da strihar 1 jamna dallas vacanzas d'atun. Biaras famiglias da cheu prendan quella caschun e van en vacanzas avon che la gronda fuola vegn e ch'ils prezis van ad ault.

Jeu sai che buca tuts san nezegiar quella jamna dil zercladur per ir en vacanzas, mo tuttina fetg biars. Perquei supplicheschel jeu instantamein da risguardar en num da bia famiglias quei giavisch.

Risposta dalla suprastanza communal

Cun quella nova lescha da scola eis ei aschia ina causa – negin che sa propi cu che tgei va en vigur. Ina causa ch'ins sa gia ussa ei che sigl onn da scola 2013/14 entscheivan tut las scolas el cantun il medem datum. Las vacanzas d'atun, da Nadal e l'jamna da sport ein medemamein fixadas e pigl entir cantun las medemas. Cu ei dat ina jamna dapli scola ei aunc buca aschi clar, quei savess aunc ir in pèr onns.

Damonda 2:

Quella damonda vegn en num dil Center sursilvan d'agricultura . In grupp da lavur s'occupescha dalla vendita dils products. Quella grupp ei sedada giu cun il tema co vegnir pli datier als indigens cun ils products regiunals.

Nus essan era vegni sin la scola, meglier detg la scola da cuschinar. Co savess ins integrar nos products regiunals ella istruzion da scola? Nus havein sclariu giu in per caussas cun las scolastas da cuschinar a Mustér e las vischnauncas vischinontas. Las scolastas da cuschinar da Mustér han in budget da 7.00 frs. per affon e lecziun. Quels 7.00 frs. ston denton era tonscher per material da schubergiar, schigentamauns ed auter. Las scolastas ein aschia sfurzadas da cumprar rauba bienmarcau, p.ex. sco ovs da Prix Garantie e carn pachetada giu, enstagl saver cumprar ovs da cheu, carn dil pur ni mazler eav. La frina da Gran Alpin savess era vegnir vendida en tuttas scolas.

La scolasta da Trun ha gia fatg la damonda per in alzament. Cun alzar mo per 3.00 frs. sin 10.00 frs. per affon e lecziun havessen las scolastas pli bia libertad tier la cumpra dils products e stuessen buca grad mirar sin mintga da 5 raps e segir era pli bia tschaffen e creatividad da s'engaschar aschi lunsch sco pusseivel pils products da nossa regiun.

La scola ha era en quei grau l'incumbensa dad ir avon cun bien exempel. Nus lein che gia ils affons vegnien sensibilisai da far stem sin la derivonza e la qualidad dil product ch'els consumeschan e ch'ei sappien ch'ei dat

grondas differenzas. Nus essan pertscharts che quei ei mo in pign pass en favur da nossa regiun, mo igl ei in!

Apropos, il proxim di da latg, ils 6 da november 2012 vegn menaus atras dil Center sursilvan d'agricultura.

Risposta dalla suprastanza communal

Era nus essan dil meini ch'igl ei fetg impurtont ch'ei vegn dau gronda peisa ell'instrucziun da tenercasa e cuschinar da far diever da qualitativ buns products e sche pusseivel era da risguardar products indigens. Sur dil budget da 7.-- frs. per scolar sto aunc vegnir discussiunau el rom dil preventiv. Nus vegnin en mintga cass ad ir suenter alla causa.

Damonda 3:

Cusseglier Clemens Berther veva giu fatg la proposta da midar la contribuziun che la vischnaunca dat pils cuosts dil dentist per affon en in'otra contribuziun, nua che la famiglia seprofitescha direct cumpleinamein dalla summa e buca las cassas da malsauns. Tgeininas autras pusseivladads ein vegnidadas ponderadas en quei connex?

Risposta dalla suprastanza communal

La suprastanza communal ha aunc priu negins conclus en connex cun quella fatschenta.

President communal

La risposta sin la damonda da cusseglier Giusep Collumberg pertuccont l'embellaziun dil vitg vegn refretga, cunquei ch'il gerau incumbensau ei absents.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

Il temps ei s'avanzaus bravamein, aschia che la presidenta siara la seduta cun giavischar a tuts in bi temps da stad.

La proxima seduta dil cussegl ei previda per venderdis, ils 24 d'uost 2012.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 30 da zercladur 2012

G:\Uffeci baghejar\Cussegl da vischnaunca\Cussegl da vischnaunca 2009_12\Protocols\Cus0012_27.docx

Posiziun dil mistral cass Heinrich Huonder en num dils iniziants "Iniziativa per ina midada dalla constituziun communal concernent l'elecziun e la funcziun dalla cumissiun da gestiun"

"Igl intent dalla iniziativa ei enconuschents. Ella pretenda che la cumissiun da gestiun vegni elegida dalla cuminonza dils votants all'urna e che ses commembers astgien buca appartener ad in auter organ communal.

Igl ei in fatg da principi. La cumissiun da gestiun fuorma in organ autonom. Sias incaricas da controlla e survegionza ein fixadas ella constituziun communal ed ella lescha da vischnauncas dil cantun. La cumissiun da gestiun ha a nies avis da seconcentrar sin quellas incumbensas primaras ed essenzialas, adossadas ad ella dil suveran.

En siu messadi accentuescha la suprastanza communal repetidamein la gronda impurtonza dalla cumissiun da gestiun en la funcziun sco cumissiun predeliberonta dil cussegl da vischnaunca. Che la cumissiun da gestiun ha d'ademplier quella funcziun, stat negliu francau ella constituziun communal ed el regulativ da fatschentas.

Mo aunc in ulteriur punct: Al cussegl da vischnaunca cumpeta tenor la constituziun vertenta l'elecziun dalla cumissiun da gestiun, mo el sa tuttavia eleger en quella cumissiun personas ch'appartegnan buca al cussegl da vischnaunca. Quei atesta era la suprastanza communal en siu messadi. Co duei la cumissiun da gestiun funcziunar lu sco cumissiun predeliberonta dil cussegl da vischnaunca?

Dapi l'introducziun dalla constituziun communal avon 4 onns ein las cumpetenzas dil cussegl da vischnaunca slargiadas considerablamein. La limita per decisius ligiontas en fatgs finansials ei alzada massivamein. Al cussegl cumpeta plinavon l'entira legislaziun, cun excepziun da midadas dalla constituziun communal. El relai e mida leschas en atgna cumpetenza.

En tuttas vischnauncas dil cantun, cun excepziun dalla vischnaunca da Domat, ei la legislaziun, pia il relaschar e midar leschas, reservada al suveran, aschia era ella vischnaunca da Claustra che vegn citada el messadi dalla suprastanza communal. Perfin el marcau da Cuera sto la legislativa prender ina decisun unanima, senza cuntervusch, per saver relaschar e midar leschas en atgna cumpetenza, cass cuntrari sto la fatschenta vegnir suttamessa alla votaziun all'urna.

La suprastanza communal menziunescha el messadi la pusseivladad dil referendum facultativ. La realitad demuossa denton las difficultads per l'applicaziun da quei dretg costituziunal. Quei han ils iniziants da questa iniziativa per propi fatg persenn. L'iniziativa vul tuttavia buca smesar las cumpetenzas dil cussegl da vischnaunca, medemamein buca midar il sistem politic actual en vischnaunca. A vesta dallas cumpetenzas extendidas dalla legislativa eisi denton tenor nossa ferma perschasiun urgentamein necessari ch'in organ autonom, elegius dil suveran e da cumpleina independenza, seigi autorisau cun la controlla e survegionza. Mo cheutras contonschein nus in sistem veramein democratic e transparent en vischnaunca. Che la cumissiun da gestiun sa buca prender senza sancziuns, ei evident. Ils iniziants han mai citau talas mesiras, la remarca corrispudenta dalla suprastanza communal en siu messadi ei aschia

nungiustificada. En fatgs dispiteivels duei e sto la cumissiun da gestiun denton intervegnir, informar e sch'ei fa propi basegns instradar la procedura necessaria.

En rodund 95% dallas vischnauncas dil cantun succeda l'elecziun dalla cumissiun da gestiun entras il suveran. Quei modus d'elecziun vegn applicaus en 5 vischnauncas ella Cadi, ell'entira Surselva incl. Flem, plinavon a Landquart, ina gronda vischnaunca gest fusiunada e cun ina constituziun che datescha digl onn 2012, medemamein a Schiers/Aschera, Tusaun, Scuol, Zuoz, Samedan, Pontresina, Schlarigna, Silvaplana, s. Murezi e.a.v. En vischnauncas cun radunonza communal e votaziuns all'urna succeda per la pli gronda part l'elecziun dalla cumissiun da gestiun all'urna. L'iniziativa han 518 persunas suttascret, bein il mussament eclatant ch'il basegns per la midada dalla constituziun communal ei urgents.